

Demeter Katalin és Szegfű Mária

***A három nyúl c. verses mese irodalmi és nyelvtani
feldolgozása***

A Tanító 2018/4. számában megjelent cikk melléklete

ZELK ZOLTÁN: A HÁROM NYÚL

Egyszer régen, nagyon régen,
zúgó erdő közelében,
három nyulak összegyűltek,
selyemfüre települtek,
ottan se ültek sokáig,
talán csak egy fél óráig,
amikor felkerekedtek,
hogymár végre hazamennek,
egy szarka felettük szállott
s felkiáltott: -Mit csináltok?
Mit csináltok, három nyulak?
Úgy ültök ott, mint az urak --

- Úgy, úgy bizony, mint az urak! -
felelték a három nyulak.-
Ezután már urak leszünk,
ebédre rókahúst eszünk!
Nem fogjuk az időt lopni,
most indulunk rókafogni! -

Csacsi szarka, nem elhitte?
Repült is már, a hírt vitte,
s buta róka is elhitte.
De hát hogyan hitte volna,
akármilyen ravasz róka,
mert a szarka így kiáltott:

- Egy jegenye fölött szálllok,
mikor lenézek a földre,
három nyulak ülnek körbe.
Összebújva tanácskoznak -
Jaj, mekkora nyulak voltak!
Jaj, mekkora fejük, szájuk,
a medve egér hozzájuk!
Hát még miről beszélgettek?
Hogy eztán csak rókát esznek - -

Ennek a fele se móka!
Szedte is lábát a róka.
Futott ki az erdőszélre,
csak mielőbb odaérne!

Hát amint ott futott, szaladt,
szembe vele farkas haladt:
- Szaladj te is, komám, farkas,
jaj, mit láttam, ide hallgass!
az erdő közepén jártam,
most is borsószik a hátam,
sosem láttam ilyen szörnyet,
ottan ültek három szörnyek!
Három nyúl volt, és akkora,
fél méter is volt egy foga!
Hát még miről beszélgettek?
Hogy eztán csak farkast esznek -

No hiszen egyéb se kellett,
a farkas is futni kezdett,
a rókával versenyt futott,
majdnem az orrára bukott!
Addig futott, amíg szembe
nem jött vele egy nagy medve:
a medve így szólongatta:
-Hova szaladsz, farkas koma? -

- Medve komám, ne is kérdjed,
szaladj, ha kedves az élted!
Erdő közepiben jártam,
jaj, mit láttam,
jaj, mit láttam!
Három nyulak ottan ültek,
éppen ebédre készültek.
Akkora volt foguk, szájuk,
kisegérke vagy hozzájuk!
Hát még miről beszélgettek?
Hogy eztán csak medvét esznek! -

Egyébre se volt már kedve,
szaladni kezdett a medve.
Elöl róka, hátul medve,
közben a farkas lihegve.
Így szaladtak erdőszélre,
szomszéd erdő közepébe.
Szaporán szedték a lábuk,
szellő se érjen utánuk -

Amíg futottak lihegve,
egy vadász jött velük szembe.
Nézi is őket nevetve:
együtt szalad róka, medve -

-No hiszen, csak ne nevéssél,
vigyázz, nehogy bajba essél!
Szaladj inkább te is erre! -
kiáltott rája a medve. -

Az erdőben három szörnyek,
puska sem öli meg őket.
Három nyulak, de akkorák,
nem láttam még ilyen csodát! -

Szedte lábát a vadász is,
eldobta a puskáját is.
Ijedtében megfogadta,
most az egyszer érjen haza,
csak ne falják föl a szörnyek,
sohase vadászik többet -

Ezalatt a nyusziházból,
fűszálakból vetett ágyban
három nyuszi aludt szépen,
összebújva békességben...

Kérdések a szöveg értésének ellenőrzésére

Hol játszódik a mese?

Mely állatok szerepelnek a műben a nyulakon kívül?

Az állatok közül melyik volt az, amelyik egyáltalán látta a nyulakat?

Milyenek a nyulak az egyes állatok elmondása szerint?

Milyenek a nyulak valójában?

Kérdések a szöveg értelmezéséhez

Hogyan „változtak” a nyulak az elbeszélő állatok szerint a mese során?

Hogyan keletkezett ez a rémhír?

Hogyan terjedt a rémhír?

Milyen érzések és hangulat uralkodott el az erdőben a rémhír terjedésének hatására?

Ehhez képest milyen hangulat és érzés jellemzi a záró versszakot?

Feladatok a nyelvtani ismeretek erősítésére, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás, fogalmazás gyakorlására

A) ROKONÉRTELMŰSÉG

1. Vizsgálódjunk a mesénk rokon értelmű kifejezéseinek körében! A táblán olvasható négy szó, illetve szókapcsolat közül azokat **másoljátok le**, amelyek ugyanazt jelentik, mint a *nem fogjuk az időt lopni!* (2. versszak)

Táblán: annak idején azonnal késlekedés nélkül idejében

Foglaljátok mondatba azokat a szavakat, szókapcsolatokat, amelyek mást jelentenek!

2. a) A szövegben **keressétek és jelöljétek meg** azt a kifejezést, amelyik azt jelenti, hogy nagyon megrémült a szereplő! (6. és 12. versszak)

2. b) Hogyan fejezi ki a vers, hogy gyorsan futnak az állatok? **Húzzátok alá** az 5., a 7. és a 9. versszakban a megfelelő kifejezést!

B) MONDATFAJTÁK

1. A mondatfajták felismerése: **olvassátok el** a 8. versszakot! Mely mondatfajtákra találtok példát benne?

2. Fogalmazatok két kérdő mondatot a 9. versszak alapján!

3. Melyik mondatfajtára nem találtunk még példát?

Olvassátok el a 12. versszakot! **Fogalmazatok** egy óhajtó mondatot a vadász nevében!

4. A felkiáltó mondatokra vonatkozóan érzelmek, érzések felismerése, megnevezése, megnevezések gyűjtése.

5. Kifejező olvasás gyakorlása a vers 10. szakaszától: a mondatfajta dallama, érzelmek és hangulat érzékeltetése a hangerő, tempó változtatásával.

C) TARTALMI ELEMEL KÖZTI LOGIKAI VISZONYOK

1. a) Mondatkiegészítés. Két tanítói mondat befejezése szóban a szöveg használatával: A róka hitt a szarkának, pedig ... (3. versszak), A vadász azért dobta el a puskáját, mert ... (12. versszak).

1. b) Két tanítói mondat befejezése írásban: A szarka akkor látta a nyulakat, amikor ... (4. versszak), Miközben az állatok menekültek, az alatt ... (13. versszak).

2. a) Kötőszók kiválasztása. Mely szó (kötőszó) kapcsolja össze a következő két-két mondatrészletet? Tanító szóban: A nyulak tréfálkoztak, ... (de) a szarka komolyan vette. A rókának borsódozott a háta, ... (mert, ugyanis, mivel) sosem látott ilyen szörnyeket.

2. b) Tanítói mondatpárok kötőszavainak megadása írásban: Halálra rémült a medve, ... (ezért vagy és) futásnak eredt. A vadász azon mulatott, ... (hogy) együtt látja az ellenségeket.